

Διεθνής Εβδομάδα Ανοικτής Πρόσβασης 2020

ΜΑΘΑΙΝΩ. ΜΟΙΡΑΖΟΜΑΙ. ΠΡΟΟΔΕΥΩ.

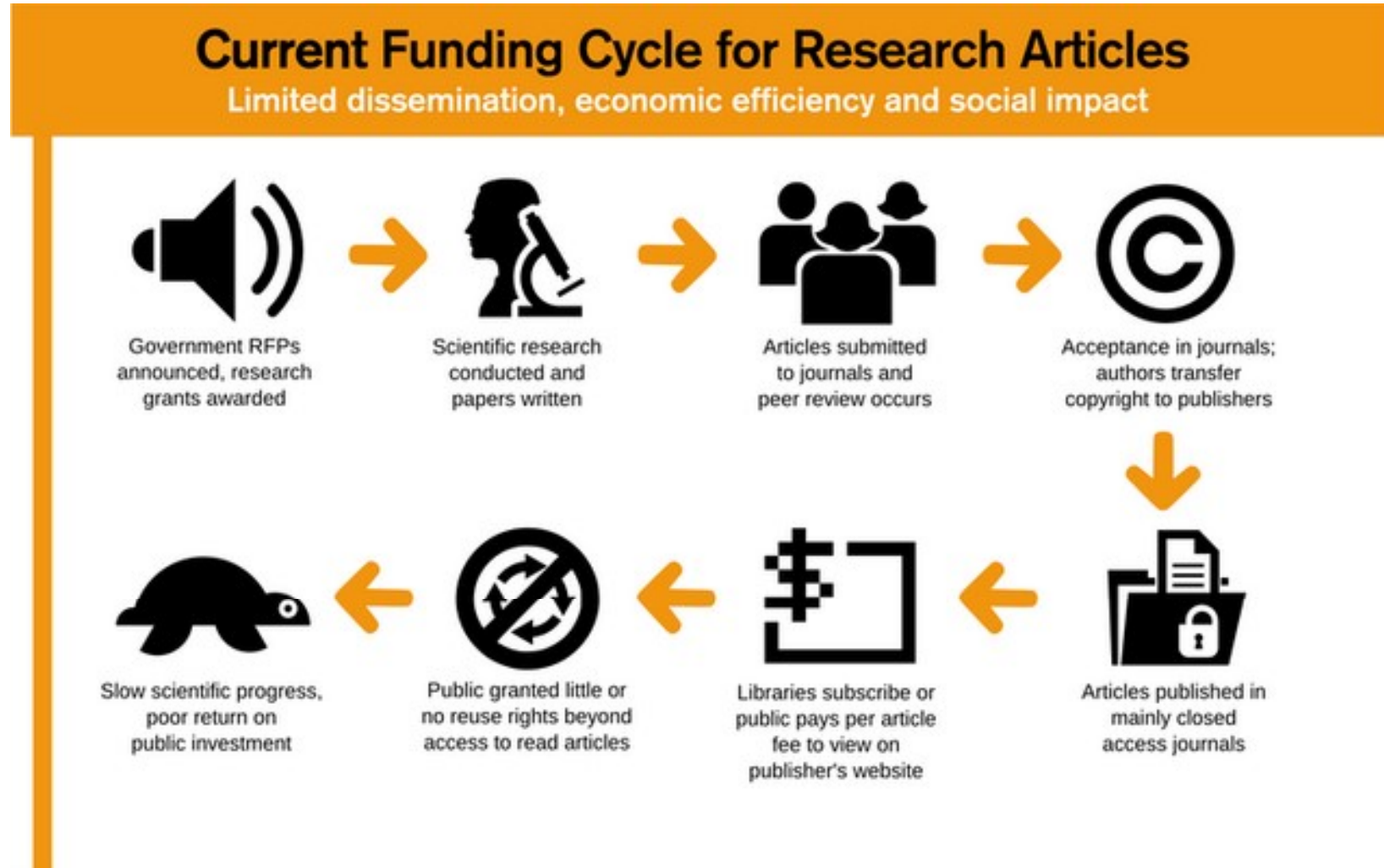
Θάλεια Γκόντα
Έλλη Άνθη-Καλοφωλιά
19-25/10/2020

Περιεχόμενα

1. Κύκλος επιστημονικών δημοσιεύσεων
2. Ανοικτή Πρόσβαση: τι είναι / οι δρόμοι
3. Συμφωνίες με εκδότες για δημοσίευση με όρους Ανοικτής Πρόσβασης
4. Αυτοαρχειοθέτηση
5. Αρπακτικά περιοδικά
6. Βιβλία ανοικτής πρόσβασης
7. Ανοικτοί εκπαιδευτικοί πόροι
8. Επεκτάσεις σε φυλλομετρητές για την Ανοικτή Πρόσβαση
9. Πηγές για την Ανοικτή Πρόσβαση

Κύκλος επιστημονικών δημοσιεύσεων

Πριν την Ανοικτή Πρόσβαση

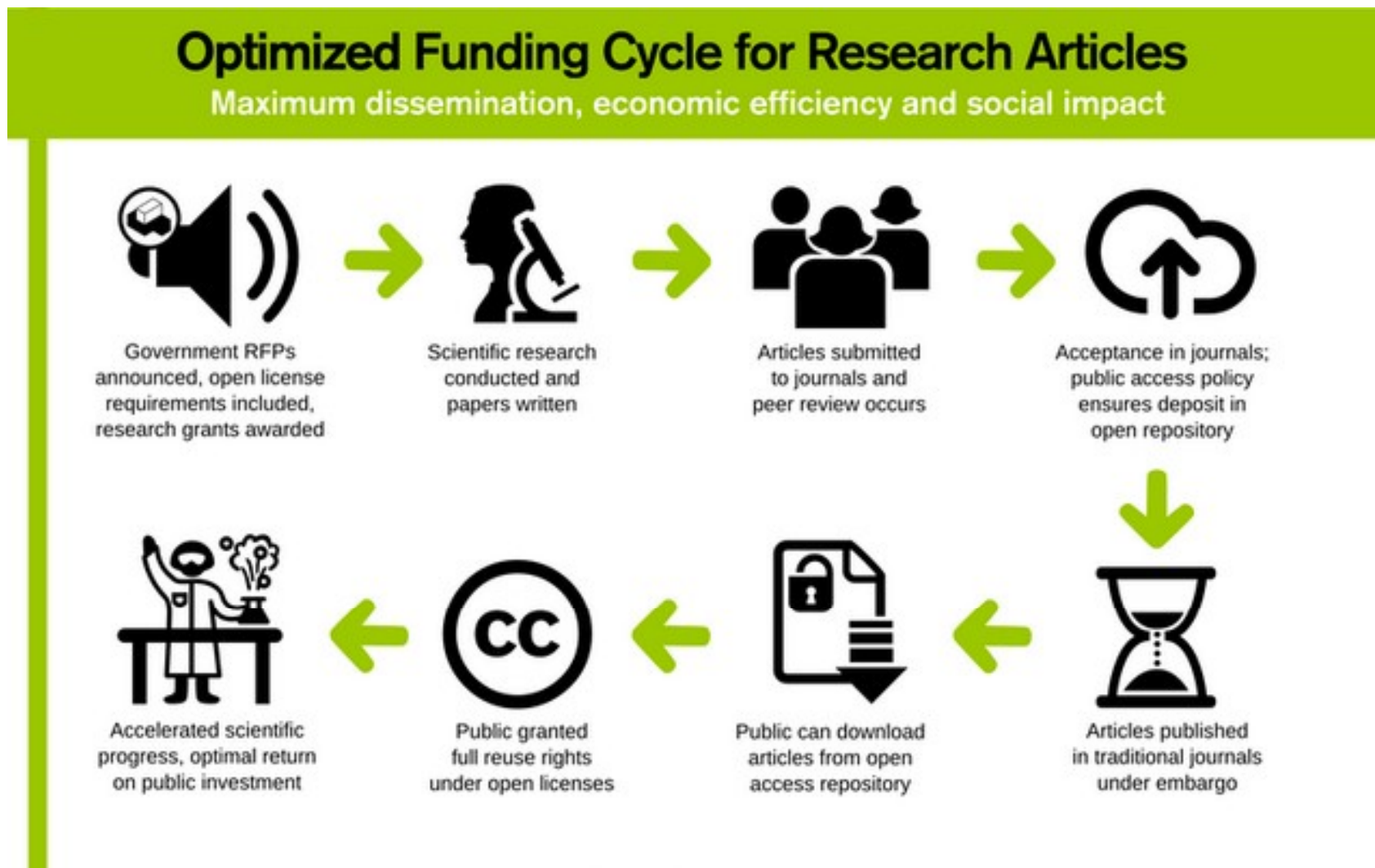

Η εικόνα από την ιστοσελίδα [Creative Commons](#)

Κύκλος επιστημονικών δημοσιεύσεων

Με την Ανοικτή Πρόσβαση

Η εικόνα από την ιστοσελίδα [Creative Commons](https://creativecommons.org/)

Ανοικτή πρόσβαση: τι είναι;

Η Ανοικτή Πρόσβαση είναι ένα κίνημα για την ελεύθερη και ανοικτή ηλεκτρονική (online) πρόσβαση στην ακαδημαϊκή/επιστημονική πληροφορία, όπως οι δημοσιεύσεις και τα δεδομένα.

Μια δημοσίευση είναι ανοικτής πρόσβασης όταν δεν υπάρχει κανένα οικονομικό, νομικό και τεχνικό εμπόδιο στην πρόσβασή της.

(ΣΕΑΒ. [Επιστημονική Επικοινωνία](#))

Μοντέλα Δημοσίευσης Ανοικτής Πρόσβασης: οι Δρόμοι

- Ο χρυσός δρόμος (Gold route)
 - Περιοδικά πλήρους ανοικτής πρόσβασης:
 - Δεν υπάρχει κόστος συνδρομής αλλά κόστος δημοσίευσης (Article Processing Charges) που επιβαρύνει τον/τους συγγραφέας/-εις είτε το ίδρυμά του/τους είτε τον χρηματοδότη της έρευνας.
 - Λίστα: Directory of Open Access Journals ([DOAJ](#)).
 - Υβριδικά περιοδικά (hybrid journals):
 - Συνδρομητικά περιοδικά που επιτρέπουν τη δημοσίευση εργασιών ανοικτής πρόσβασης με την καταβολή του αντίστοιχου κόστους δημοσίευσης (APCs). Δηλαδή περιοδικά που δημοσιεύουν ανοικτά και «κλειστά» (behind paywall) άρθρα.

Μοντέλα Δημοσίευσης Ανοικτής πρόσβασης: οι Δρόμοι

- Ο πράσινος δρόμος (Green route).

= Αυτοαρχειοθέτηση (self archiving).

Ο συγγραφέας καταθέτει την εργασία του ως προδημοσίευση (preprint ή ως μεταδημοσίευση (postprint) ή ως τελική δημοσίευση (author accepted manuscript or final peer-reviewed manuscript) σε θεματικό ή ιδρυματικό αποθετήριο πριν, ταυτόχρονα ή μετά τη δημοσίευσή της σε επιστημονικό περιοδικό.

- Συχνά οι εκδότες απαιτούν να εφαρμοστεί μια περίοδος αποκλεισμού & υιοθετούν διαφορετική πολιτική για κάθε έκδοση της δημοσίευσης (version).
- Για τις δημοσιεύσεις με χρηματοδότηση της ΕΕ προβλέπεται:
 - 6 μήνες embargo για τις Θετικές Επιστήμες, Τεχνολογίας και Υγείας (Science, Technology, Medicine).
 - 12 μήνες embargo για Ανθρωπιστικές και Κοινωνικές Επιστήμες (Humanities and Social Sciences).
- Αποθετήρια ανοικτής πρόσβασης = [OpenDOAR](#)

Μοντέλα Δημοσίευσης Ανοικτής πρόσβασης: οι Δρόμοι

- Ο αδαμάντινος δρόμος (Diamond route).
 - Πρόκειται για δημοσιεύσεις σε περιοδικά ανοικτής πρόσβασης χωρίς κόστος δημοσίευσης για τον συγγραφέα. Η χρηματοδότηση αυτών των δημοσιεύσεων και περιοδικών γίνεται από βιβλιοθήκες, ιδρύματα, οργανισμούς κ.ά..

(ΣΕΑΒ. [Επιστημονική Επικοινωνία](#))

Τρέχουσες συμφωνίες με όρους ανοικτής πρόσβασης για Έλληνες ερευνητές

- Ο Σ.Ε.Α.Β. για την τριετία 2019-2021 διεκδίκησε πρόβλεψη για δημοσίευση σε καθεστώς ανοικτής πρόσβασης, παράλληλα με την πρόσβαση στο συνδρομητικό υλικό των εκδοτών.
- Οι συμφωνίες στηρίζουν τη δημοσίευση εργασιών μόνο σε επιστημονικά ηλεκτρονικά περιοδικά και με βάση τον χρυσό & αδαμάντινο δρόμο, διαφοροποιούνται δε ανάλογα με τον εκδότη.
- Οι συμφωνίες αφορούν στους εξής εκδότες:
 - Cambridge Univ. Press
 - Elsevier
 - Emerald
 - IEEE
 - Open Library of Humanities
 - Oxford Univ. Press
 - Royal Society of Chemistry
 - SCOAP
 - Wiley
- Περισσότερες πληροφορίες στη σελίδα του HEAL-Link [Υπηρεσίες > Συμφωνίες Ανοικτής Πρόσβασης](#).

Τρέχουσες συμφωνίες με όρους ανοικτής πρόσβασης για ερευνητές του Ι.Π.

- Από το 2017 η Βιβλιοθήκη έχει εγγραφεί στο πρόγραμμα ιδρυματικής ανοικτής πρόσβασης του εκδοτικού οίκου [MDPI](#) το *MDPI Open Access*, προς όφελος της ερευνητικής κοινότητας του Ιονίου Πανεπιστημίου, που δημοσιεύει με δικαίωμα έκπτωσης στα περιοδικά του εκδοτικού οίκου.
- Για κάθε άρθρο που δημοσιεύουν οι ερευνητές μας σε περιοδικά του MDPI έχουν δικαίωμα έκπτωσης 10% επί του κόστους δημοσίευσης του άρθρου (Article Processing Charges) που βαρύνει τους συγγραφείς.
- Περισσότερες πληροφορίες στη σελίδα της Βιβλιοθήκης [Υπηρεσίες ανά Ιδιότητα > Υπηρεσίες για Ερευνητικό / Διδακτικό Προσωπικό > Συγγραφή εργασιών > Ανοικτή πρόσβαση – Ανοικτή επιστήμη](#).

Αυτοαρχειοθέτηση για ερευνητές

- Η Αυτοαρχειοθέτηση (πράσινος δρόμος ΑΠ) μπορεί να ολοκληρωθεί:
 - στο Ιδρυματικό Αποθετήριο
 - σε θεματικό αποθετήριο, δηλαδή πάνω σε ένα τομέα του επιστητού.
Για παράδειγμα:
 - ➔ [Kultur](#) για τέχνες.
 - ➔ [Computing Research Repository](#) για πληροφορική.
 - ➔ [Social Science Research Network](#) (SSRN) για κοινωνικές επιστήμες.
 - Σε γενικό ή παγκόσμιο αποθετήριο
 - ➔ [Figshare](#)
 - ➔ [Zenodo](#)
 - Συμβουλευτείτε
 - ➔ [Directory of Open Access Repositories](#) (OpenDOAR)
 - ➔ [Registry of Open Access Repositories](#) (ROAR)
 - ➔ Λίστα των [θεματικών αποθετηρίων](#) (disciplinary repositories) του [Open Access Directory](#).

Αρπακτικά περιοδικά

- Τα αρπακτικά περιοδικά και οι αρπακτικοί εκδότες δίνουν προτεραιότητα στο ίδιο όφελος σε βάρος της επιστήμης.
- Χαρακτηρίζονται από ψευδείς και παραπλανητικές πληροφορίες, αποκλίσεις από τις βέλτιστες συντακτικές και εκδοτικές πρακτικές, έλλειψη διαφάνειας, και/ή χρήση επιθετικών και αδιάκριτων πολιτικών προσέλκυσης (Grudniewicz, 2019).
- **Για να ελέγξετε** αν ένα περιοδικό είναι αρπακτικό, δείτε:
 - Ιστοσελίδα του περιοδικού
 - Ιστοσελίδες ατόμων που εμφανίζονται ως μέλη της εκδοτικής επιτροπής
 - Εργαλεία που σας προσφέρει η Βιβλιοθήκη

(Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης)

Βιβλία ανοικτής πρόσβασης

- Το μοντέλο δημοσίευσης βιβλίων και μονογραφιών σε καθεστώς ανοικτής πρόσβασης ξεκίνησε στο χώρο των Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών τα τελευταία χρόνια και βρίσκεται σε αρχικό στάδιο ακόμα.
- Υπάρχουν διάφοροι τύποι και μοντέλα δημοσίευσης που έχουν αναπτυχθεί από εμπορικούς εκδότες μέχρι μη κερδοσκοπικές πρωτοβουλίες. Όπως και στις δημοσιεύσεις σε περιοδικά έτσι και εδώ υπάρχει κόστος δημοσίευσης (Book Processing Charges), το οποίο επιβαρύνεται είτε ο συγγραφέας/-εις είτε το ίδρυμά του/τους.

(ΣΕΑΒ. [Επιστημονική Επικοινωνία](#))

- Λίστα βιβλίων ανοικτής πρόσβασης → [Directory of Open Access Books \(DOAB\)](#).
- Πώς μπορούμε να δημοσιεύσουμε μονογραφία σε καθεστώς ανοικτής πρόσβασης; → [OAPEN Open Access Books Toolkit](#)

Ανοικτοί Εκπαιδευτικοί Πόροι

- **Η Δράση - Κάλλιπος**

- Η πρώτη ολοκληρωμένη προσπάθεια για την εισαγωγή του ηλεκτρονικού, διαδραστικού, πολυμεσικού βιβλίου στην Ανώτατη Εκπαίδευση.
- Η δράση ακολουθεί τον αδαμάντινο δρόμο ανοικτής πρόσβασης.
- Υποβολή Προτάσεων συγγραφής ως 15/11/2020.

(Πληροφορίες: <https://www.kallipos.gr/el/>).

- Δείτε τους Καταλόγους με Ανοικτούς Εκπαιδευτικούς Πόρους που έχει καταρτίσει η Βιβλιοθήκη στην Ιστοσελίδα μας [Ενημέρωση > Οδηγοί - Ενημερωτικό Υλικό > Εξ αποστάσεως εκπαίδευση](#).
- Δείτε τις [σχετικές θεματικές πύλες](#) που ξεχώρισε η Βιβλιοθήκη μέσα από το σύνολο των [Θεματικών Πυλών](#) της.

Επεκτάσεις σε φυλλομετρητές για την Ανοικτή Πρόσβαση

- **Unpaywall**

Επέκταση των φυλλομετρητών Chrome και Firefox. Ελέγχει αν το άρθρο που μας ενδιαφέρει υπάρχει σε καθεστώς ανοικτής πρόσβασης με νόμιμο τρόπο.

- **Open Access Button**

Επέκταση των φυλλομετρητών Chrome και Firefox για τη νόμιμη πρόσβαση σε άρθρα. Μπορεί να ζητήσει αυτόματα το άρθρο από τον/την συγγραφέα.

- **Kopernio**

Προσθέτει κουμπί πρόσβασης στο πλήρες κείμενο χιλιάδων άρθρων σε PDF. Λειτουργεί και με συνδρομητικά άρθρα και με άρθρα ανοικτής πρόσβασης.

- **Entity Explosion**

Επέκταση των φυλλομετρητών Chrome και Firefox που εμφανίζει συνδέσμους και πληροφορίες σχετικά με το ίδιο ¹⁵ θέμα σε άλλους τόπους και δεδομένα από τα Wikidata.

Πηγές για την Ανοικτή Πρόσβαση

- **Open Access Directory**

Το Ευρετήριο Ανοικτής Πρόσβασης (OAD) περιλαμβάνει καταλόγους σχετικά με την ανοικτή πρόσβαση (OA) στην επιστήμη, οι οποίοι ενημερώνονται από την κοινότητα της Ανοικτής Πρόσβασης.

<http://oad.simmons.edu/oadwiki>

- Suber, P. (2012).

How to make your own work open access (Greek translation) (N. Ποντίκα, Trans.). Retrieved October 20, 2020, from

[https://cyber.harvard.edu/hoap/How_to_make_your_own_work_open_access_\(Greek_translation\)](https://cyber.harvard.edu/hoap/How_to_make_your_own_work_open_access_(Greek_translation))

- Open Access Week. (2020).

Retrieved October 21, 2020, from <http://www.openaccessweek.org/>

- OpenAccess.gr

Blog για την Ανοικτή πρόσβαση από το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης. (2020, September 02). Retrieved October 21, 2020, from

<http://www.openaccess.gr/>

Ευχαριστούμε!

Πηγές:

1. Creative Commons. Open Access : Open access literature is digital, online, free of charge, and free of most copyright and licensing restrictions. (2016, November 29). Retrieved October 16, 2020, from <https://creativecommons.org/about/program-areas/open-access/>
2. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Επιστημονική Επικοινωνία: Ανοικτή Πρόσβαση. Ανακτήθηκε στις 16 Οκτωβρίου 2020 από <https://scholarly.heal-link.gr/openaccess/>
3. Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. (2020, June 25). Αρπακτικά περιοδικά. Ανακτήθηκε στις 16 Οκτωβρίου 2020 από <https://www.lib.auth.gr/el/predatory>
4. Grudniewicz, A., Moher, D., Cobey, K. D., Bryson, G. L., Cukier, S., Allen, K., ... Lalu, M. M. (2019). Predatory journals: no definition, no defence. *Nature*, 576(7786), 210–212. <https://doi.org/10.1038/d41586-019-03759-y>